

TELEGRAFULU ROMANU

Telegrafulu ese de döue ori pre septemana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditur'a foiei, pre afara la c. r. poste cu bani zat'a prin scrisori francate, adresate către espeditura. Pretiulul prenumeratiunii pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o iumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 1785/Sc. — 1874.

Publications.

In urm'a inaltei ordinationi ministriale din 18 Iuliu a. c. Nr 19621 se va deschide la institotulu agronomicu din Clusiu cursulu de agronomia pre sém'a invetiatoriloru poporali incependum dela 31 Aug. pâna la 26 Sept. 1874 c. n., pre lângă urmatorele emolumente :

1. Una ajutorin de statu in suma de 40 fl. v. a. care se va esolve la directiunea instintului ; si

*2. Caletori'a gratuită pre dromulu
feratu incolu și incocé;*
Acei învățători, cari se voru resolvă
a participa la prementiunatulu cursu sunt
prin acést'a provocati a se insinua la sub-
semnatulu Consistoriu celu multă pâna la
15 Augustu a. c.

Din privire la acea împregiurare, că din preatinselile ajutorie de statu sună numai două aplacitate pentru învestitorii din fund. reg. și de ore-ce aru fi de dorit că numărul participatorilor la atât de salutarulu cursu de agronomia să fie cătu se pote de mare, On. Inspectoratul sc. pentru fondulu regiu s'a adresatu cu acea rogare către Inaltul Ministeriu de agronomia, industria și comerțul, că acelora investitori, cari se voru rezolvă a participă pre spesele proprii său ale respectivelor comune, sa li se espereze dreptulu de călatoria gratuită. — În consecinția cu acéstă se invita Inspect. district. de scôle, că să conlucre din totu puterile pentru o cătu mai numerosă frequentare a cursului din cestiune.

Sabio 20 Iuliu 1874

Dela Consistoriulu archiepiscopal.

Sabiu in 24 Augustu 1874.

Diet'a Uogariei terminandu-si Sam-
bat'a trecuta siedintiele meritórie si-a in-
cheiatu sî sesiunea a dou'a a periodului
seu. Siedintiele ce se voru mai tiené
sunt de unu interesu secundaruu.

Suntu de unu interesu secundario.
Facendo o reprivire fugitiva asupr'a
acestei sesiuni potem sa constalâmu, ca
parlamentulu a desvoltat in sessionea
acést'a o activitate sgomolosă, inse cu
unu rezultatu positivu forte neinsemnatu.
S'au creatu ce e dreptu institutioni atâto
pre terenulu justitiei, precum suntu d. e.

e numai frasa dicerea onor'a, ca poporul este băseală în constituția Ungariei, pentru că de facto domnia este totu în mâinile aristocratilor că în trecut și poporul în mare parte este desconsiderat. S'a vedea acătoarena desconsiderare mai chiară cu ocazia cându-se în desbatere s'a atinsu vreandu-nevrându-si cestionează naționalităților, cari facu majoritatea locuitorilor din Ungaria. Cine nu scie căte grele imputări și amerinti și nu se facu naționalilor de pe teritoriul său. Stefaniu, că ele aru avea tendinție centrifugale și gravitație în afară, cu tot ce naționalitățile au dovedit prin reprezentanților loru destulă simpatia către Ungaria, și nu merită să fi tratati cu atâtă vitrigitate în patria comună. Între tot ce aceste manifestări evidentează este nedreptatea ce se face Transilvaniei prin legea electorale. Uniunea este faptă completă, însă dietă Ungariei totu nu s'a aflată indemnata a existenței unei uniuni după cum pretindează spiritul legii de uniune. Aci ia Transilvania să susțină încă stările abnormale și anomalii, cari nu potu intemeia încă o înțelegere și incredere reciprocă. Este laudabilă tinența reprezentanților români în dietă Ungariei, cari și cu ocazia cându-se discută noile electorale sănătuia și condamnarea censului transilvan și eretarea cu argumente destul de tari, că aceste stări exceptiunale în Transilvania nu sunt legali și aru fi temporal de alici se pune odată capetă. Si acă nu ne putemu supri mă dorerea, că românii din Transilvania nu vorare reprezentanți în dietă — din culpa loru — și astfeliu li trecu și de astă dată ocazia de a se lupta și ei pe terenul legalu pentru delatărarea acestor stări exceptiunale din patria loru. Sa sperăm că cu începerea unui nou perioadă românii ardeleni și voru repară eroarea și ii vomu vedea prea luptelor parlamentararie.

Dealtmintrenea s'a castigatu si unele avantajele in butulu unor opinii, care susțin, ca in parlamentul unguru nu se poate castigá absolut nicio'. Ce e dreptul multiamirea acceptărilor pre' incordate e cu greu de a se asteptá. Prin o lopta constanta si solidaria se va poté esoperá inse mai multu in venitoriu, daca si venitoriu unui popor nu este altu ce-va decat fetul presentului si dupa cum ne portam in presente, asiá ni se croiesce si venitoriulu.

Pre cîndu diet'a Uogariei 'si incheia
siedintile sele meritòrie, pre atunci con-
gresulu electivu din Carlovittu resolvâ
cestiunea alegerei de Patriarchu, care in
detrimentulu bisericiei s'a tamendato atâtu
amaru de tempu. Dupa cum impartasi-
râm in ora trecutu congresulu a alesu
pre Metropolitolu nostru de Patriarcho.
Esceleti'a Sea P. Archiepiscopulu Pro-
copiu ca candidatu alu partidei nati-
nale, a intrunitu o majoritate de 54; can-
didatulu guvernului episcopulu Gruici
7 voturi si Kengyelacz 2, care din urma
le cedâ Metropolitului nostru si astu-f lu-
densulu este alesulu congresului cu o
majoritate de 56 voturi. „Lloyd. ung“
afirma ca ministrulu de culte Trefort
va cere dela alesulu Patriarchu, ca sa
renuncie la totè drepturile impreunate cu
metropoli'a româna spre a preventi ori
ce ingrigire, deci sanctiunarea aleg. rei va
urmâ de siguru din partea Majestatici
Sele si astu-felia ne vomu sfâr dara in
curendu inaintea unui evenementu neas-
ceptato, inaintea unui congresu electivu

ANULU XXII

Sabiiu in 25 Iuliu (6 Aug.) 1874

tru celealte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. și era pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și terestre pre anu 12 $\frac{1}{2}$ ann 6 fl.

Inseratele se platește pentru întâia ora
eu 7 cr. sirulă, pentru a doua ora eu 5 ½ cr.,
și pentru a treia repetare cu 3 ½ cr. v. a.

multu tempu consulentula juridicu ale drumurilor de fier ungarie si reprezenta in asemenea cualitate alta societate de drumuri, ale carei interese s'arу periclitata prin concurentia liniei in cestiuine. Steiger a adosu inso numai ipoteze si date precare nu le a potutu dovedi, de aceea oratorul se restringe a le nega simplu, nu poate inso sa nu replica la afirmarile lui Steiger relative la negrigirea capitalei. Legislativ'a a facutu destulu pentru capitala, a votatul pentru dens'a imprumutul de 30 milioane, a creatu libertati de contributiune, legi de espropriatiune si de administratiune deosebite si a facutu in respectu culturalu totu ce a pututu, astia incat capital'a nu se poate plange. O plan-ore numai din partea provinciei se poate face. (Aplauso in drept'a).

Steiger a amerintiatu, ca nu se mai pôle asteptá dela capitala atâtu patriotismu și devotamentu că pâna acum, deca se negrigesc astfelui. Oratorulu este convinsu, ca locuitorii capitalei nu vor fi de acesta parere, patriotismulu loru nu se va indreptá dupa cursulu bursei și amorulu de patria, dovedită de atâtea ori, nu se va refi, nici cându se va dá concesiunea liniei Temisiór'a—Orsiov'a drumului de statu. Oratorulu refutéza celelalte argumente aduse de Steiger și recomanda in fine acceptarea proiectului de lege.

B. Mariassy e contra proiectului. Fata de espunerile antevorbitorului oratorulu esprima parerea, ca toti ablegatii sa-si spuna fara consideratii catra pozitunea de partida opiniunea, loru fiindu si sincero. Oratorulu tiene proiectulu periculosu intereselor tierei, fiindu ca prin cladirea liniei Temisior'a—Orsova linia de concuriatia Galatiu—Stettin osere unu drumu de esportu mai scurt cu 25 miluri, pre candu noi trebuie sa nesuimus intr'acolo, de a da o linia directa si pre catu se va potea de scurta, precum aru fi d. e. o linia Orsov'a—Aradu—Rottka. Primindu-se proiectulu, respective cladindu-se linia din cestiune, se va face o concuriatia pericolosa liniei Tis'a si Alsö d, cu atatul mai vertoșu cu catu nu suntemu in stare a statori tarif a minimele pentru linia cea noua. Oratorulu alaturandu-se la imputarile facute de Steiger in privintia capitalei respinge proiectulu.

Dupa o desbatere lunga cas'a primesce in urma cu majoritate precumpărătoria proiectulu de baza la desbaterea speciale.

Discussion

deputatului național Alessandru Romanu rostitu în sedința camerei la

20 Iuliu.

(U r m a r e.)

Da, in Transilvani'a e mai mica contributiunea, caci la noi in Ungari'a platim 29%, pre candu acolo umai 22%, inse, considerand diferenția ce există între fertilitatea pamentului din Ungari'a si Transilvani'a, și adoptandu-se emendamentulu dloii, Nemesiu, care pentru diferenția de 7% propune, că dreptulu electoralu in Transilvani'a sa se acorde prebas'a unei proprietăți de 15 jugere, adeca indoitul mai mare că in Ungari'a, — considerandu, dicu aceste impregiurări, deosebirea de 7% devine cu totulu paralisa. Inca odata nu este deci adeveratul, ca in Transilvani'a, unde și de altminterea fertilitatea pamentului e cu multu inferioară celei din Ungari'a, — dreptulu electoralu s'arū fi potendu castigá prin o posesiune de 48 iugere. Acătia este săn-

o salyra, său o probă de ignorantia fată cu relationile transilvanene. On. d. ministrul interne a mai adosat într-o sprigintirea restrictiunii dreptului electoral și argumentul basat pe divergența aflată între raporturile acestor două tineri. Recunoște dloru, că poate să existe și chiar acăstă divergență de raporturi: daca din acăstă nu rezultă, că dreptul baza pentru censulu electoral să se iee tocmai maximul contribuției; precum nici eu nu tindu a cădă în cocală extremitate, care ar rezulta din pretensiunea dreptului electoral basat pe minimul contribuției. Este înse „in medio verum“ pre care nu-lu potem găsi altfel, decât numai admitându în cadrul censului de 8 fl. 40 și adausulu desarcinării pamentului: acesta este calculul mediu ce corespunde censului din 1848; daca corespunde elu și spiritului legei de fată, care în § 6 admite de asemenea în cadrul contribuției adausulu desarcinării pamentului.

Déca daca dloru deputati, veti desconsidera acest principiu în § 5, veti deveni în cea mai mare contradicție, atâtă cu testul §-lui 6, căru si cu d.v. insi-ve.

D. baronu G. Kemény a mai accentuat un lucru și anume: că adunarea nu dispune de datele necesare spre lamențarea acestei legi. Este prea adevărat; înse cine pără culpă? Primo loco d. ministru de interne, care aru si avuto imperiosă detorință, de a aduce acele date la cunoștința adunării. Acăstă aru si trebuit sa o facă și din punctul seu de vedere, căci aru si obținut o victorie multă mai strălucită, déca prin prezentarea unor asemenea date, aru si demonstrat, ca adevărule nu este cu noi, ci cu d-sea. In a două linia însăși on. camera, este culpabilă pentru acăstă lipsă de date, căci respingendu proiectul de rezoluție alu dlui Nemesiu, a dovedit, că nu vrea să iee cunoștință despre acele date și că prin urmare nu volesce să se lumineze. Macar ca în tempul de 20 dñe, ce au inspirat dela presentarea proiectului de rezoluție, d. ministru de interne aru si potutu sa facă a se transpună datele în oficialul d-sele nu dela tribunalul din Clusiu, (unde se astă depuse) ci chiar și din Londa. Respingendu înse majoritatea — după cum amu disu — proiectul de rezoluție, a datu a se intielege, că nu volesce de feliu să iee cunoștință despre datele accentuate chiar și de către d. baronu G. Kemény.

Si acum, pentru că sa potu convinge pre on. camera, despre însemnată a scadere ce are sa se introducă — după aplicarea §-lui de fată — în liste alegerilor din Transilvania — ’mi iau voi de a prezenta numai căteva date din însăși aretarea ministerială. Astu-felie d. e. în scaunul Ariesiolui, dintre 2954 alegatori, cari după conscripție din 72 plateau contribuție dela 8 fl. 57 cr. pâna la 14 fl. 38 cr. in care se cuprinde și adausulu pamentului, voru remane numai 492 alegatori; în scaunul Ciucului unde la 72 erau 15,000 alegatori, voru fi numai 784; totu și în Treiscaune, precum și în scaunul Muresiolui și alu Odorheiului, unde la 72 erau 11—15,000 alegatori, de abia voru fi 1—2000, și astă mai departe, fără a aminti mititele locuri tasale, unde numerul alegatorilor, buna ora in Bercz, scade la 22, și în Oláhfalu plane la 10. Prin urmare, déca conformu emendamentului dep. G. Kemény s’aru subtrage din censulu de 8 fl 40. cr. înca și cele 3% a dărei suplementare atunci preste 20 ani, căndu „nemesii opinari“ cei cu dreptul vechi electoral, mare parte se voru astă în mormento, că o comună abia va fi în stare să dea unu singur alegator, astă de neproporționată este reducerea introdusa în numerul alegatorilor.

Astu-felie daca și din datele prezentate de d. ministru apare destulu de lamență însemnată restrictione ce aru trebui să suferă dreptul electoral, atunci căndu nu s’aru admite în censulu de 8 fl. 40 cr. nici chiaru darea suplementaria.

Punendu în vedere on. adunării a-cestă date, fia-mi permisă a face căteva

observaționi la unele discursuri rostită înaltă-ieri în acestu parlament.

Trebuie să marturisescu, dloru, că dintr-o toti oratorii numai unul singur, căruia îi respuse acum, s’ar incercată a discută cestionea cu ore-care date și cifre; ceilalți înse să servită numai de banuale, invective, termini violenti și aluziuni vătematice pre cari totu nu le potu trece cu vederea. Domniele loru voiesc să facă din acăstă lege nu numai cestione de naționalitate daca și cestione de partid, pre căndu noi nu facem nimic din totă aceste, căci noi pledăm pentru interesele poporului și pentru respectul legei, fără că să simu disu ca ceremu justă regulare a legei electorale numai pentru români. Nu, de ore-ce emendamentul presentat de d. dep. G. Kemény nu lovesce numai în interesele românilor, ci lovesce și în interele celor 50,000 alegatori secvi, ba înca după cum am demonstrat, cu temputul pre densii i-ară lovii în moda mai violentă, decâtă pre români.

D. deputato, baronul Stefanu Kemény, în amasantul său discursu, care rostitu în serele de ieră cu pipă în gura dinaintea foecului, aru poté sa aiba multă efecțu, — d-sea, dicu a sustinutu între altele, că nu trebuie acordata estinderea dreptului electoral, de ore-ce prin sufragiul universal amu ajunge acolo, unde amu ajunsu la an. 1863, căndu români au intrat în Reichsrathul din Viena, ceea ce Unguri nu potu nici să o uite, nici să o ierte. Da, dle baronu, astă este; români au intrat în Reichsrathul din Viena. Puteti înse d-vostra sa vorbiti ori căte reale contră românilor; unu singuru lucru înse nu ne puteti imputa, acea că români aru si invocată vreodata armele strainului contră acestei patrie. No, domnul meu! de uno asemenea faptu numai d-vostra ati potutu sa fiți capabili, d-vostra, aristocratiă magiară, care v’ati dusu ce va și mai de parte înca decâtă — Viena.

Dlu colegu Iuliu Horváth apoi a mersu cu chauvinismul său pâna la cinsimă și în locu de argumente, — a întrebuită nisice espeptoratii egoistice — drept arma defensiva — pentru susținerea unei cause reale. Dlu colegu este înca jone, prin urmare promite multă pre calea acestei direcții, déca și va desvolta facultatea de cari dispune. Cu acăsta ocasiune înca a facutu întrebuită de atâta invective, încătu ’mi este cu nepotintă sa trecu nepasatoriu pre-te discursulu d-sele. Mai înțăiu de totă d sea impota dui dep. Fridericu Etli, că n’ară si destulu de liberalo. Ei, dle colegu, permite-mi înse ati spune, că d-tă mai putienu că ori-cine esti îndreptatul a pronunciă verdictul asupră liberalismului altoră, căci pâna acum’ inca n’ai facutu, decâtă pre cavalerul celor mai desparate și mai reactionarie cause. Nici odată nu te-amu vedintu luptandu decâtă sub drapelul aceloră. Sun în poziția de a poté servu cu probe suficiente în priuviță acăstă.

On. dd. deputati ’mi aduca înca de sigură aminte, că atunci, căndu se discută aici cestionea denumirei dui Ferdinandu Heissler de comite supremu alu Zarandului, nimene nu s’ar gasită în totă cameră, că sa iee aperarea aceluui individu, care la an. 1849 luptase contra patriei și macelase mulțime de secui; — nimenea dicu, decâtă numai d. Iuliu Horváth, care — de cavaler mare ce e — s’ar ingăti și atunci întră aperare dui Heissler, întocmai precum s’ar ingăti și acum întră aperarea despăriției de drept a poporului. Ci nu e destulu altă? D-sea nu se multiamesece numai a recomandă emendamentulă despăriției de drept alu dlui Gavriliu Kemény, daca inca roga, implora conjura cameră, că sa nu vite cum-va — pentru D-die! — sa aplice românilor o rigorosă pedepsă, iera nu sa le acorde privilegii de acele, de cari nici ungurii, credinciosii fihi ai acestei patrie, — nu pretindu. Această este unu liberalism mai pre Josu chiaru decâtă fusese liberalismul austriacu, căci nemții dela 1849 căndu s’ar introducește înnumerul „Gleichberechtigung“ n’au facutu

excepțione nici chiaru pentru ei insisi. Astă daca și acelă inca au fostu mai liberali decâtă d. dep. Horváth. A vorbitu d sea inca și despre posibilitatea ore-cărora eventualități, fără a spune înse ce felu de eventualități. Ei bine, ve voi spune eu dloru, ce suntu acele. Cea dințău eventualitate aru fi, că daco în camera aru admite emendamentul dui dep. Nemesiu, guvernul magiaru aru poté sa fie ascurat nu numai despre multiamiră și increderea românilor, daca despre a intregei populații transilvanene; căci nu trebuie să ignorăm on. dd. deputati, că suntu forte multi chiaru între ungurii căci mai incarnati din Transilvania, cări au acceptat cu totul alte rezultate dela actulu unionei, și oare în urmă procedurilor urmărate satia cu Transilvania, astă nutresc simborele celei mai pronunciate nemiriamiri. Ba dloru, suntu în cocală parte a on. camere mai multi domni cu deosebire înse este unu eminente deputatu, care nu s’ar potutu contenti de a deolară francamente, că la casu, căndu s’ar primi emendamentul dui baronu G. Kemény, d-sea nu se va mira cătu și putienu, déca nu va mai vedea în partidă guvernamentală nici unu deputato român.

Ceealalta eventualitate, care de alt-mintrenea va trebui să ormedie cu totă siguranță, și a cărei posibilitate este tocmai motivul care a indemnătu mai multă pre d. dep. Iuliu Horváth să si încordea poterile contra ei și sa lopte „pro aris et foci“. D-sea în adevăru n’ar numi, daca o voi numi-o eu. Acea trista eventualitate dloru, este ca comitatul Cetăției de balta nu l’ară mai tramite pre d-sea aici, precum nici alte cercuri electorale nu i-ară mai tramite pre acelă cari astădă și risipescu fortile în acăstă camera, numai pentru a induce în erore prin feluri de seducție bună credință a guvernului și a on. majoritată. Ierà daca acele două eventualități, despre cari a amintit d. dep. Horváth, fără înse de a le numi. Se poate înse — ceea ce eu nu credu — că on. camera privescă acăstă lege electorală, că o cestione de potere său predominanție; daca în casulu acăstă inca, potendu-mi formolă două direcții de interpretare, asecurendu pre on. camera, că ea în nici ună din aceste direcții nu se poate sustine. Căci déca privim acăstă cestione că cestione de potere său predominanție, că o fortă ore-si-cum brutală opusă de către majoritatea naționalei contra unei considerabile minorități a totu zeclei-a-si naționali politice, contra compatriotilor lor, — atunci acăstă nu potem nici decâtă să o concordăm cu principiile filosofiei de statu. Ierà déca o privim din punctul de vedere alu intereselor de partidă, trebuie să declaru, că multă mai puternicu radimă aru castigă guvernul prin deputati ce s’ar alege în sensulu electoralu delimitat de mine, decâtă prin deputati de pâna acum’; căci pre căndu la spațele aceloră aru stă poporul intregu, — la spațele acestoră nu stă nimene. Căci pentru scrupulii ce aru poté sa se nasca, observu numai atâtă, că „pauca sapientia regitur mundus“ ierà acea nu potu sa o credu, că guvernul dora i-ară lipsi chiaru și acea „pauca sapientia“ pentru a-si castigă simpatia transilvanenilor.

Si acum, d-lor, me voi ocupa de o impregnare, căreia eu numai pucinu și-atribuim mare însemnatate. Anume, amu auditu imputându-se onorabilului colegu, d. Mocsáry, pentru că d-sea, că unguru neaosiu, și-a radicat vocea întră aperarea românilor transilvaneni. D-lor, acestu faptu nu merită stigmatizare, daca merită apreciere, merită lauda și inca tocmai p-ntru aceea, că d-sea a facut-o acăstă — că ungur. Ei, d-lor, o nație cu sentimente nobile, care și ea a trebuit prin scolă suferintelor să scia ce este împilarea, — atunci căndu este redată sie înse-si, căndu reajunge ieră-si, căndu reajunge ieră-si în exercitiul deplin alu drepturilor sale, atunci, dicu o asemenea nație nu poate, nu trebuie să-si uite demontate, nu trebuie să calce în picioare principiul ecuației, — ci sa fie cu crutiare facia cu concordanții sei

de altu săng. Numai acestui sentimentu nobilu dete expresione prea demnul nostru colegu Mocsáry, atunci cându a aperat interesele românilor din Transilvania. Dara o asemenea faptă loială eu tocmai dela adevăratii unguri me simtu în dreptu și mi place să așteptu; căci — sa martorismu cu frachetea! — pre chauvinisti, cări din pecate suntu pre numerosi în acăstă camera, eu nu i credu cătu-si de pucinu capabili de unu asemenea sentimentu nobilu și nici m’asteptu să audu vreodata asemenea cuvinte loiale din găra loro. Suntu mulți între membrii on. Adonări, cări și dorescu alegerea tocmai aceloră naționalități nedreptățile, pentru cări nu numai că n’au radicat vreodata cuvintul, daca inca, — condusi de sestea gloriei vane a unui estiu patriotic, său poate și de alte interese — au întrebuită pâna să cele mai neinsimnate ocasiuni, pentru a luptă chiaru contră lor și pentru a lovi cu ingrijidu într-ense.

Căndu apoi vedea acăstă procedere nedemnă, precum și disproportiunea evidentă, cu care suntu reprezentate naționalitățile; în fine căndu privesc pre de o parte dispoziția malcontentă a cetățenilor din tiéra, pre de alta parte modulu de gropare a majorității din acăstă camera, ’mi vinu aminte cuvintele lui Eusebiu, prin cari descrisește amarnică stare a lumei creștine din secolul IV: „Orbis christianus ingemuit se vindens esse Ariamum.“ Astă daca inca odată repetu, că nu dela chauvinisti așteptăm noi justitia și ecuitate, ci tocmai dela magiarii căci adevărați. (Aprobări în stângă.)

Inca o reflectare, d-lor. — D. dep. Colomanu Tisză, a avutu curioșa dispoziție, de-a dice în discursul său, — ceea ce de altminterile nici nu s’ar fi tinutu de cestione — că români numai pentru aceea facu sfara în tiéra, că se capete ori-cari posturi înalte și grase. Dara, d-lor, on. colego a vînat pote în acele momente de ferebintie, că români ce se afla adă in posturi, și-au obținut denumirea inca pre temporul provisorului și guvernul unguresc i-a adoptat totu astă-feliu, precum a adoptat pre întrăgă pleiada de amplioati, și eu credu, că funcționarii români corespundu totu atâtă de bine detinției ce li-ește impusă, că ori și care din colegii lor. Ierà dintre cei denumiți de guvernul magiar dela 1867 începă, abă vr’doi se afla în funcții mainalte; nu s’ar cuveni pote, să pronuncia nume; cu totă aceste voiu spune, că unul din acei mai înalti funcționari este d. Iosif Hosszu, daca despre acăstă credu, că nici insu-si d. Tisza nu poate dice, că aru si vorbitu vreodata ce-va nici contra guvernului magiaru, nici contra naționalei magiare. In generalu, eu socotescu, că asemenea invective și amenințări nu convinu cu demnitatea parlamentara, ierà fanfaronadele și mogiciele potu sa aibă locu aiurea, daca nu aici în camera, unde, de căte ori le intalnescu, mi-vine aminte o aneedata ciganășca, pre care amu sa vi-o și enaredu, căci e scurta și forță potrivita.

Ciganulu, întâlnindu se pre drumulătierei cu „szolgabirául“ și acăstă nevrendu a feri din drumu, ciganulu se resimă către densulu cu următoarele cuvinte: „Feri d-nale, ca de unde nu, vei pati cum a patit’ o cela-laltu!“ Atunci solgabirául ferindu din cale, lu întrebă: „Dara cum a patit’ o cela-laltu?“ „D’apoi astă, — responde cu umor ciganulu, — ca nevrendu a feri elu, amu scrisu eu!“ (Lăritate.) Amu citată acăstă aneedota, fiindu ca tocmai o astfelie de impresiune comică sau produsul asupră mea și amenințările cunoscute ale d-lui dep. Col. Tisza, capulu partidei opositională din acăstă camera, cări potu sa aibă locu aiurea, precum amu mai disu, daca nu în parlamentu.

D-lor! Eu nu voi dice că o să ne intalnim la Philippi; daca dicu că sa ne intalnim pre „Câmpul Paniei“, sa ne intalnim la „Sânt Imbru“ unde strămosi românilor și-a ungurilor au luptat împreună fratiesc, nu atâtă pentru gloria, ci pentru existența patriei. Dara

pentru acésta sa o potem face cu insufisire, ceremu dela on. camera si dela on. guvern, sa ne faca partasi egali la mésa dreptătii. In casulu de facia eu nu cenu nici ch aru dreptate stricta, — cenu inse aplicarea corecta a legilor din 1848.

Dupa tóte aceste, d loru, nu potu trece cu vederea, de a-mi esprime satisfațiunea pentru doue declaratiuni ale d-lui ministru de interne, pronunciate in siedint'a de Sambat'a trecuta. Cea dintáiu contine interpretarea ce d. ministru a gasit de cunintia a face cunintelor „nationalităti de limba strina.“ Ministrul Ungariei nici nu poté sa interpretedie aceste cuninte altfel, decâtua asiá, precum a facut'o. Declaratiunea d-lui ministru de inter. alu Ungariei a corespusu deci pre deplinu justeloru mele asteptări.

Dara inca si mai buna impresiune a produso asupra mea acea declaratiune impaciuitória a d-lui ministru, ca indata ce-i voru veni la cunoscinta abusurile ce se comitu la aplicarea legi nationalitătilor, d-sea va fi gal'a a luá iniciativ'a pentru delaturarea loru. In acésta causa nu vréu sa observo, decâtua atâta, ca d. ministru de interne nici ca are trebuinta sa intrebe despre aceste abusuri pre deputatii romani din opositiune; intrebe numai pre deputatii rom. din partid a d-sele, de óre-ce eu nu me indoiesc cănsi de pucinu, ca acestia inca-i voru sciá informatiuni destule. Incátu pentru iniciativ'a promisa, dinparte mi o iau spre scientia, asecorândolu totu-odată, ca la fia-care pasu ce va face pre calea deplinirei acestei promisiuni, noi i vomu responde cu pasi indoiti, ba chiaru cu o saritora. (Aprobaci)

D-loru deputati ! Faceti, că locutorii Transilvaniei sa se convinga odata despre sentimintele d-vostra de dreptate ; faceti, ca români celu pucinu asta-data sa sensibesc o stringere de mâna fraterna din partea națiunei magiare. Respingeti emendamentul d-lui baronu G. Kemény si nu lasati, că prin astu-feliu de procederi români sa piérdia si cea dia urma radia de sperantia, fara de care apoi sa prinda radacine in inim'a loru acea convictiune durerósa, ca ei in acésta patria, precum in trecutu, asiá si in viitoru, numai impilati si persecutati potu sa sia, era fericii — ba ! Caci d-loro „Quid tunc ?“ Lasu la intielepoinea d-vostra că sa ve dati séma de resultatele fatale, ce potu că sa urmedie, — si cându o facu acésta, amu totu odata onórea de a vi-declará, ca sustieni emendamentula d-lui dep. Petru Nemesiu, si-lu recomându cu totu adinsulu onoratei camere. (Aprobare in slâng'a.)

Unu reflesu

Sacade 21 Iuliu 1874.

la resunetulu d-lui invetiatoriu N. Aronu aparutu in nr. 55 alu „Telegrafului Romanu“ in cestiunea conferintielor invet.

Institutionea conferintielor invet. s'a creatu si a intratu in viati'a nôstra scol. in anulu 1863 prin nemuritoriu metropolitu Andreiu. Scopulu lui a fostu de siguru, că sa introduca lumin'a, putere si vietiua in corpulu dictaticu alu scolilorloru nôstre, ce erá desnervatu si amortit u atâtu prin vitrigitatea temporilor cătu si prin biciolu aspru alu guvernului absolutisti u ce avea tendintie politice periculóse. Spiritulu regeneratoriu alu fericitului Metropolitu petrundiendu insemnatatea conferintielor invet. a introduso comisariatele scolare, durere inse ca a-cestu institutu din momente considerabili a trebuito sa cada dupa 2 ani. Doi ani, pré pucinu tempu pentru a radicá invetatorimea nôstra din nomolul decadinței, alu inertiei si pasivitătii si a o face capabila de o vietiua conscie, libera si de sine stataloria, a o face sa lucre si sa evrete singura, precum i dà acésta institutiunea conferintielor. Dara cu tóte acestea, bunulu parinte a potutu sa se bucre multu tempu de resultatele frumose ale institutionei sele, ale cărei fructe sa vedu inca si astadi in atâtea scole de ale nôstre, ce tienu pasi, ba facu

concurintia multora scole straine, cari s'a bucuratu sute de ani de o vietiua organica constitutionala si de favoruri materiali. Causa de distrugere si de decadintia succesiva a conf., si urmarea ca resultatele loro numai suntu atâtu de stralucite, cătu sa multiamésca asteptările inflacaratiilor adoratori si progresul, cari se aventa in noiri, in imperiul lui „cum aru trebu si sia“, si zidescu patatori de fericiere pentru popor si scolele nôstre, nu e chiaru nom si lipsa barbatului conductoriu cu o cultura superioara, ci 'mi-va permite d-lu corespond — a-i spune, ca de totu altele suntu lipsele si de o importantia cu multu mare. Suntu doue scaderi, ce clatina bas'a esistintii conf., pre carii le cunoscua din esperintie, si cari delaturate voru face sa infloreasca numita institutione si adeca : interne si externe.

Cá interne cunoscua eu mai intâiu : lips'a unui regulamentu, care sa determine afacerile interne, activitatea, drepturile si detorintiile si-câruui membru in specialu si alu conferintiei in generu — fia asiá ce-va verico institutiune e unu trupu fia legaturi interne — fia susletu.

2. Lipsesce consciint'a moralu in parte, cătu si in intregu — intielegu acea putere si dispositiune a suslului, ce-lu léga pre omu de imprimare consciintiosa a detorintielorui lui, fia alte considerationi straine. Acest'a e uno reu mare si daunosu, care nu se poate retace — déca voimu a fi sinceri si trebue delaturat prin inflacint'a si intrevirea autoritatilor scol. — Tristu destulu, déca moralulu trebue impusu ómenilor de ch'amare.

3. Lipsesce conf. autoritatea recruta. Nu cenu o autoritate obligatória, nu, ca sa se cunoscute Olimpulu de hotarifile ei, dara celu pucinu pretindu dreptulu si cunoscutea, că sa nu se tréca cu atâta usuritate preste conclusele si deliberările ei, esite din vietiua si pentru vietiua scol., trase din esperintiele cuotidiane, din cunoscintiele cásigate in pravulu scoliei. Ca dovédă a premiselor intrebu, ca unde suntu resultatele atâtoru discusiuni si hotăriri, atâtoru conferintie din intrég'a archidiocesa ? unde e numai ghiara tremura tota lumea e : seraci'a, care e unu pretinu fidelu si nedespartitul alu invetiatoriului ; dara se si scia elu folosi de elu, căci li arunca in spate tota peccatele lui, ca simpl'a objectione : „nu potu, sum rev dotato.“

Uuu adeveru tristu si necontestaveru, inaintea căruia sa repasiésca toti, cari planuesc astadi la cursuri didactice supletore de 5—6 septamâni, la noi, cari no suntemu in stare a intretiné pre invetatori pre 3—4 dile la conferintie, doveda incercările incoredate, dara in multe locuri zadarnice, pentru de a scote 60 cr. — 1 fl. pre dî din casele bisericesci, care in multe locuri posedu capitaluri de 3—4 fl. deficitu.

4. Lipsesce legatur'a interna intre deosebitele conferintie din archidiocesa, cari desi despartite in spatiu, lupta si lucra pentru onulu si acela-si scopu — cultur'a si regerarea poporului romanu prin scole. Scopulu principale alu conf. in prim'a linia e, de a introduce in tóte scolele nôstre o vietiua si activitate armonica, o uniformitate in invetiamentu pre bas'a si intre marginile celor mai bune sisteme si metode de invetiamentu din tempurile noue si pre bas'a esperintielor facute in vietiua scolala. Dara cum se va poté ajunge acésta, déca fia-care conf. lucra de capulu si fia nici unu planu anumit, ce-aru trebui că ven. senatu scol. dupa consultarea onorului corporacioni inv. mai alese, sa-lu lucre in tóto anulu, sa-lu publice cu 6 luni inainte, si in urma sa-lu astérona tuturor conferintielor spre desbatere. Aci e bub'a de conf. suntu atâtu de pucoiu active si resultatele alâtu de ne insemnante, caus'a e diegustulu intre invetatori facia

de conf., vediendu ca trebuie sa-si perda tempulu scumpu si banii, fia de a pute folosi siesi si cusei comune. Amu participatu ca membru activu, ca conductoriu chiaru la conf. invet., unde mai totu-déun'a amu fostu improvigionat si surprinsu co ordinationi consist. in cause scol., seu co alte cestioni de invetiamentu, pre cari avéu sa le discute si lamurésca conf. din ponca de vedere alu practicabilitati loru pentru scola. Vedému pre cei mai harnici invetatori inghetati, intretiendu frontea, inholbându ochii si intrebându-se óre ce-o fi asta —, cautându prin desagii invetatori si esperintielor, că sa nu taca — negasiundo nimic'a cu de grab'a, vne int'ajutoriu unu altu asistentu eruditu — apoi s'audi frase si cuninte neintieles pote nici de elu pentru afondimea cuprinsului si radicatitatea loru, lu ametiesce pre bietulu invetatoriui incátu la reintorcere acasa nu se mai poate intielege cu ómenii din satu. Cesti unile scolari suntu tare grele si deicioate si de aceea trebuie bine rumegate inainte de a se poté cere si accepta o judecata sanatosă in meritulu loru.

Cá cause externe, ce au contribuitu la darapanarea conf. amu cunoscuteu en :

1. Lips'a concursului moralu si fapticu din partea auctoritatilor scol. conferinti, prin care aru demustrá ele insemnatatea si necesitatea esistintiei conferintielor, le-aru radicá splendórea in fatia invetatoriilor, cari astadi suntu preocupati de creditul' a acea, ca conf. suntu o adunare de placere, de laus, de intalniri personali, de trecere de tempu — numai oficiose nu. Intrevirea rigorósa si stricta a auctoritatilor scol. in casu de renitentia si negligenta in cercetarea confer. e o necesitate imperativa de a radicá acésta institutione la inaltimea misiunie ei. Mi voru iertá fratii invetatori de acésta obiectiune, dara ce voru dice, cându spre mai mare rusine le voiu spune, ca amu vediutu o conferintia invet. constituita din una presiedinte, unu secretariu si unu alu treilea publicu ascultatoriu.

Unde e ací conscientia de chiamare ?

Altu obstaculo, si poate celu mai neinvigiveru, ce róde la radacin'a prosperitati acéstei institutii, si de a cărei ghiara tremura tota lumea e : seraci'a, care e unu pretinu fidelu si nedespartitul alu invetatoriului ; dara se si scia elu folosi de elu, căci li arunca in spate tota peccatele lui, ca simpl'a objectione : „nu potu, sum rev dotato.“

Uuu adeveru tristu si necontestaveru, inaintea căruia sa repasiésca toti, cari planuesc astadi la cursuri didactice supletore de 5—6 septamâni, la noi, cari no suntemu in stare a intretiné pre invetatori pre 3—4 dile la conferintie, doveda incercările incoredate, dara in multe locuri zadarnice, pentru de a scote 60 cr. — 1 fl. pre dî din casele bisericesci, care in multe locuri posedu capitaluri de 3—4 fl. deficitu.

Fonduri scolare nu suntu, singurul refugiu, arunculu pre capetele bietoloi poporu mai inbrancitul sub greutatea atâtoru cernicie si contributioni in fatia atâtoru ani sterpi, cari l'au lasatu golo. Poporul romanu chiaru si in seracia e mandru de sine, de nationalitatea si confesiunea sea ; elu e astadi cunoscute de dreptulu seu de esistintia ; dara elu e si ambitiosu, asiá incátu atingendo-i corda fine a animei sele nobile si maretie prin pretensiuni necalculate, căreca a-si resbună chiaru prin punerea capului. O scu bine parintii protopopi, cum erau sa o patiesca multi preoli salesci la incercarea de a regulá si orca stol'a in tempii acésti critici. Veni-va tempulu pentru tóte. Dorulu ferbinte alo frateloi corespondinte de a imitá statulu in actiunile sele pre terenulu scol. e nobilu si justo, dara ne-practicabilu la noi pentru asta data. Statulu dispune de milioane, are argati, si de multe ori n'are mila, dara noi — biseric'a — avemu numai puterea cuvenitului si simtiu de compatimire fatia cu parintii si fratii nostri. Afara de acea românulu e ingeniosu, are agerime de suflu naturala — numai vointia sa aiba si face minuni si fia cursuri supletore, a căroru insintiare nu o afia de oportuna

pentru asta-data. Scol'a are in launten cerintis destole, de le-amu puté impacă acelea. De acea eu recomandu sustinerea conferintielor in limitele usului si forma de pâna aci, dara totu oduta a-si dorii că acelea sa se puna pre o baza mai solida, mai corespondetória scopul' prin delaturarea obvenintielor si scaderilor mai susu citate, si credo, ca cu 3—4 dile bine intrebuintate ne vomu folosi destulu si bietulu nostru invetatoriui si va poté lucra si mos'a dupa care traesce. Cu ideia insintiarei de conferintia generala esprimata de corpulu invet. alu ppialului I Brasileului me invioiesco intr'atâ'a, incátu s'aro poté pune pre o baza de a ajuta si promova interesele conferintielor particulari si adeca : a constiutu o conferintia generala preliminara din invetatoriui ei mai destiusi din deosebitele cercuri conferentiale, pre cari i va delega dupa buna chibzu n'a ven. senatu scol. seu dupa consultarea corporilor invetatori, la unu locu óre-care ; acésta conf. se va intielege si uni in privint'a materialului, impartirei lui didactice, in forma si modulu desvelirei lui metodice, si in urma sa se intoreca că comisari ai conferintielor cercuali, in care se va puté lucra si armonia. Protocolele conferintielor asternute venerabilului senatu scol. voru cuprinde materialu destulu si buno pentru de a se compune tractate pedagogice practice ba chiaru si manuale corespondetória tempului si cerintei. Ast'a e parerea mea.

I. Romano.

Orastia in 16 Iuliu v. 1874.

Traim in onu tempu cându mai totu individul afirma, ca singur'a lui fericire si placere in acésta vietiua e numai sciintia, numai cultur'a. —

O Domne ! déca astu-feliu dice unu individu ; apoi ce va dice unu popor ? — Dice-va elu óre ca va poté si fericita, si ca va poté trai in nesciuntia, in intunecu cându simte si vede prea bine, ca o mie altii voru a-si pune fundamentulu esistintiei si fericirei pre mormentulu, ba pre numele lui. —

Eu nu credu ca va dice astu-feliu unu popor care a ajunsu a-si cunoscă datori'a sea, nu nici decât. Au trecutu tempurile vechi cându poporele sperau si ascrieau esistintia si fericirea loru numai minunilor. A trecentu tempulu minunilor, adi e tempulu saptei, adi e tempulu luminilor si altintrenea nici sa speram vietiua. Adi cultur'a e esistintia si esistinti'a si cultura noui poporu. —

Din tóte pările resuna : scol'e scol'e ! căci fia scol'e no e venitoriu, fia lumina, nu e vietiua pentru o națiune.

Acésta strigare a sfatu unu resnetu in anim'a tuturor poporelor, care tientesc la unu venitoriu, cari voiesc sa jõe o rolă in istori'a lumei. Lumin'a e poterea națiunii, cultur'a e mandri'a si fericirea ei ; o națiune colta are titlu la vietiua. Unu popor cultu — fia cătu de micu — nu pere, din contra unu popor necultu fia cătu de mare, va perzi, de nu adi, mână.

Déca are cine-va lipsa de scol'e, are poporul romanu ; pâna cultur'a nu va strabate in mas'a poporului, pâna cându nu va sei ceti si serie fia care sateniu, pâna cându nu se va smulge din robi'a nesciuntiei si intunerecului intregu poporului ; eu nu aslu nici o garantia pentru unu venitoriu mare si fericie, venitoriu demnu de romanu.

Aru si de dorit, că cei ce suntu chiamati a descepta poporul sa imbratisie cu totu zelul si iubirea acestu asiediemntu, aru si tempulu a ne ingrige că sa avemu scol'e bune cu invetatori spiti in fia-care satu, aru si bine că sa se introduca si la noi scol'e de Dumineca pentru cei morți, cari sa nu fia alta decât nesce scoli de repetire, unde sa li se repetă cele ce le invetiasă că copii in scola ; aru si o dorintă pentru romanu ca d. protopopi sa aléga invet. descepti si sa staruiasca a-i plati bine : fia inspec. boni de scol'e si invet. descepti nu vomu merge departe.

Avandu tóte acestea in vedere, cine

va mai trage la indoiela trebuintă a tinerii sinodelor tractuali, în care intrunindu-se protopopulu cu preotii inteligenți mai expri si cu invetitorii sa se sfatuiesc pentru înaintarea invetimentului popularu. —

De uno atare sinoda avemu lipsa si va face tare bine parintele protopopu iulu nostru cându aru conchémă ouu sinodu tractualu, unde sa se intrunescă cu preotii, inteligenți, curatori si invetitorii din tractu, si sa se consalteze la olalta in interesulu scóleloru. — A provocă pre fia-care comună că in tempulu celu mai scurtu sa-si radice scóle. — Atunci i-arū stă frumosu numindu-se cresicatoriul, luminatoriul si desceptatoriu poporului. —

Asiā dara faceti cei ce sunteti chemati a face acésta — faceti-o cu sentenie si iubire, cāci servindu poporului serviti lui Ddieu. —

Români nostri din Orastia ce e dreptu au pusu cu zidirea acestei scoli unu fondamentu solidu si scóla e cercetata binisioro. Dara sperāmu ca pre enoul venitoriu o va cercetă si mai bine prin ce vomu potē ajunge mai siguru la scopolu dorit.

La esamenulu acest'a de véra respanzera scolarii din II si III cl. forte bine, aretandu progresu in tōe obiectele, si mai alesu in scriere, impartasindu si parintilor scriitori in limb'a rom. germ. si magiara.

Cându aru fi intre preotime si poporu o concordia, asiā s'arū potē face forte multe, inse dorere si iéra dorere! ca preotimei nōstre numai de scóla sa nu-i aduci aminte ca pare ca i puni o pétra de móra de gromazi sa o pōte, asiā i vine de greu cându i aduci aminte de scóla.

Preotii nostri de aici publica in biserică cu totu zelulu despre ferdela claca, cunun'a anului etc. de acestea publica de căte 5—6 ori pre anu, dara de scóla dieu numai odata in anulo acest'a, — ca si circulariul de sub Nr. 1711 s'a cettu numai dopa 6 luni dara nu inaintea inceperei anului scol riu dupa cum suna acelu circulariu.

'Mi aducu aminte ca d-lu Dr. Tincu advocatu, si presedinte alu comitetului parochialu si membru alu sinodului protopresbiteralu propuse acum vr'o 6 ani si nodului nisce statute pre cari le alaturi aici sub ./ spre publicare, ce s'a hotarit nu-mi aducu aminte, ca ou me informă nime despre resultat; decătu din audiu asta ca s'arū fi decisu, că spre inițierea unei scóle centrale seu normale aici sa mărgă din satu in satu d. prot. cu dlu Dr. Tincu spre a adună oferte ori in bani ori in bucate seu mustu cari sa se deo spre fructificare pāna ce se va formă unu capitalu — si atunoi sa se plătesca ómeniloru iéra-si inderepta, cum se facă cu reparatiunea turnului, ca din oferte mătutie se adunara preste 1000 fl. si ca acestea se repară turnul bisericei si si oferantii si recapetara bani imprumutati afara de cei ce au daruitu numai căte 1 fl. — cu excepție 2—3 fl. inse dlu protopopu nu misca nici pāna astadi o iota incătu scio, de-si s'u recercato de d lu Dr. Tincu mai de multe ori. — Aici la noi aru fi forte usioru a face seu a inițiatia atare scóla, cāci se află ómeni cu forte mare energie, precum e celu din tāu dupa dlu Dr. Tincu zelosulu energeticu si iubitoriu de cultura dlu Elie Popu, care accompagnat de spectabila — i socia Elisabet'a Popu n. Cirlea care din avearea sea propria a jertfui numai cu ou cladirea scólei preste 2000 fl. v. a. fără de a fi cerutu bataru 1 cr. cameta, din cas'a scólei si numai abea la 5—6 ani i-se plăti acésta suma dupa cum i-a venit casei mai bine, si totusi acestu barbatu nu se descuragiaza a mai jertfi la locul seu cându aru vedea cătu de pucinu indemnă dela preotime. —

Dlu Dr. Tincu inca si dà tōe posibile spre a face pasii necesari spre inițierea fondului, inse nu-i stau intrajutoriu nime decătu 2—3 insi din curatori si se lupta singura cu cei 2—3 insi dara preotimea nu-lu spriginesce.

Ea (preotimea) de aici se măntue ou oceea ca poporul e scapatatu s. a. inse de că i-arū capacitate prin vorbiri oca-sional, ca la mormentările loru, la ospe-tiele casatoriloru, la boteze sa se lasă de a face spese grozave, ca nu folosescu nimic'a, bā numai strica mintea si sane-tatea, de multe ori se nascu certe si batai, si ale necuvintat — ca din acele spese se deo numai fia-care dupa stare cāndu-i móre cine-va din case 40 cr. pāna la 1 fl. asemenea la botezo 30—50 cr. la casatorie 50 cr. — etc. si asiā s'arū adună: pre anu pentru 30 morți 12 fl.; alti 12 fl. dela casatorii; 15 fl. la olalta 30 fl. pe usioru fără de a se cu-noscă cine-va cu ce-va pagubito si po-mén'a lui e cu multo mai primita că cu beutur'a viarsului etc. — Ei dara densii decum se facă acésta, ci inca strica si ce face comitetul parochialu spre imbu-natirea scólei etc. cum facă chiaru pre otimă ea indemnădu poporul, eu ni-micu hotarirea comitetului, cari urcase numai căte 20—40 cr. la trasul clo-potelor si asiā, in locu sa ajute scóla si biserică ii nimici si pucinula venitul ce-elu avéu din susu. —

Dela on. Consistoria inca andu ca se trimetu destule circulare, in privin'a scólei — dara cine scie, seu cine le-aude unde se publica — nu sciu ca noi po-porenii de acestea nu audim nimic'a, din contra audim dela straini, — pōte invetitorilor sa le spuna ce-va. —

Ast'a e locm'a dis'a — bat ioc'a la urechile surdului! —

Deci rogāmu pre maritolu Consistoriu sa consideră aceste aparitioni si sa pro-vocă preotimea de aici că se desfisiore in privin'a scólei o activitate si zelo mai mare că se potem pune unu fundamente solidu la inițierea scólei normale, si la o scóla de feticie, că sa nu sunu cu totul inderetralu naționalitătilor conlocuitorie. —

Unu poporéou.

Statutulu

fondului protopresbiteralu gr. or. alu Orestiei votatu si primitu de sinodulu tractuale.

Partea I.

Numele si scopulu fondului, precum si midilócele ajungerei lui.

§. 1. Fondulu va purta numele: "Fondulu scolaru alu tractuloi gr. or. alu Orastie".

§. 2. Scopulu fondului este inițierea si dotarea unei scóle centrale române de confesionea gr. or. cu locul in Orastia.

§. 3. Spre inițierea fondului acestui voru serví urmatorele midilóce:

1) Fia-care preotu gr. or. din tractul numit intregu va contribui dupa toti botezatii, cununatii si mortii in fia-care anu avuti si laolalta socotiti in urmatoriul chipu: dela 1 pāna la 10 casuri 50 cr. si dela fia-care 5 casuri mai multu cu 25 cr.

2) Fia-care invetitoriu gr. or. din tractul intregu va contribui la fondulu acest'a 2% din lēfa lui anuale in totu anulu.

3) Fia-care capu de familia gr. or. din tractul intregu va contribui la fondulu acest'a pre totu anulu o cupa de grâu, cucuruzu, o cupa de mustu, seu in bani gat'a 10 cr.

4) Fia-care mire, si mirésa va contribui la fondulu acest'a căte 10 cr.

5) Fia-care preotu gr. or. pre viitorin hirotonito va contribui in folosulu fondului acestui căte 5 fl. v. a.

6) Darurile ce voru incurge dela binefacatorii.

7) Pedepsele impuse de scaunulu protopresbiteralu preotiloru si altoru per-soné bisericcesci si mirenesci pentru orice greșela.

Partea II.

Despre modulu incasarei si administrării venitelor fondului.

§. 4. Venitele din § 3 au de a se incasă in armatoriul chipu:

a) Cele de sub puncta 1 prin pro-topopulu respectiv cu prilegiulu revisiunii anuale a protocoleloru matriculari.

b) Cele de sub punct. 2 prin in-spectorulu de scóle tractuale respect. cu prilegiulu asternerei estraseloru clasifica-tionilor scolare de pre fia-care anu pre-lunga contracuitantia.

c) Cele de sub punct. 3 prin ep-i-tropi'a locale, si pre lāngă inspectiunea paroch lui iéra unde suntu mai multi acelui mai betranu in servitul, prefacendo na-turaliele pre lāngă unu conspectu fidulu, si in biserică, licitando-le in data in satu a locului unde suntu adunate seu tramitien-duse in piati'a Orastie.

d) Cele de sub punctu 4 prin pro-topopulu cāndu se da licentia de conunis.

e) Cele de sub 5 prin protopopulu cu prilegiulu introducerei nouului parochu in parochia.

f) Cele de sub punctu 6 prin epi-tropi'e respect. comunale si in fine

g) Cele din punctu 7 prin scaunulu protopresbiteralu si apoi a se administrua prin respectivii la cas'a fondului acestui pre lāngă producerea documentelor con-cernente.

§. 5. Spre concentrarea si pastra-re tuturor venitelor in folosulu fon-dului acestui a are de a se iniția un'a casa potrivita cu locul in Orestia.

Partea III.

Decisiuni generali.

§. 6. Fondulu acest'a are de a se administru si revedea asemenea celorlalte fonduri bisericcesci scolare intie-lulu statutului organicu.

§. 7. Spre manipularea fondului acestui si ducerea socoteleloru lui alege sinodulu protopresbiteralu din singul seu unu cassariu si unu controloru, cari se sia trecuti de 24 ani, intelligenti, cu vieti'a nepatata, si dupa putința cu avere.

§. 8. Tōte agendele acestui au de a se purta d-oamdata si pāna la bun'a astare a sinodului protopresbiteralu gratis.

§. 9. Sinodulu protopresbiteralu si resvera dreptulu de a straformă la tempu si dupa impregurări aceste stătute.

§. 10. Din interesele acestui fondu se voru imbunata si salariele invetitorilor, respective se voru dotă invetitorii a căror numeru se va inmultī in viitoriu la acestă scóla.

§. 11. Acestu fondu se va admis-tru separat de avearea bisericei si scólei din locu.

Varietati.

* * In 27 Iuliu 10 Aug. se dă una Concertu in onorea si beneficiulu Asociatiunei tranne p. lit. si cultur'a poporului român in pavilonulu grădinei Curiei mare, sér'a la 8 ore, iéra in 11 Aug. in salele co-mitatului se dă unu balu, sér'a la 9 ore. Comitetele respective facu invitatiune tem-puria, anuntiandu-se, ca la finea concer-tului se va trage loteria pentru terminarea bisericei din Dev'a.

* * Program'a concertului i data in sér'a de 10 Augustu (29 Iuliu) 1874 in Dev'a in onorea si beneficiulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului român.

Partea prima.

1) "Fanfara militaria" de Ascher esecutata de piano de Dómna Juli'a de Miklos si Dominișor'a Minerv'a de Draghiu.

2) "Duetu din opera' Trovatore" cān-tatut de Dómna Constant'a de Dunc'a-Schiau si D. Aureliu de Dunc'a.

3) "Potpuru din arii române" esecutata pe viora de D. Simeonu Piso.

4) "Valsu" de Chopin esecutata pe piano de Dómna Juli'a de Miklos.

5) "Balcescu murindu", romanita de Mezzetti, poesia de V. Alessandri, cantata de D. Aureliu de Dunc'a.

Partea secunda.

6) "Mare fantacie din opera' Lucia" si "Stelutia Arie Romana" esecutata pe piano de Dominișor'a Minev'a de Draghiu.

7) "Adio la Patri'a", cāntu romanu,

poesie de Bolintineanu, cantata de D. Au-reliu de Dunc'a.

8) "Marsiu romanu" in onorea Asociatiunei, compus si esecutatu de Dlu Si-meonu Piso pe viora, Dn'a Juli'a Miklos pe piano si D. Alois Czerny pe violoncelu.

9) "Duetu din opera' Rigoletto" cān-tatut de Dn'a Constant'a de Dunc'a-Schiau si Dlu Alois Czerny.

Dupa finea concertului se va trage loteria pentru terminarea bisericei din Dev'a.

Burs'a de Vien'a.

Din 23 Iuliu (4 Aug.) 1874.

Metalicel 5%	70 55
Imprumutul nationalu 5% (argintu)	74 10
Imprumutul de statu din 1860	107 75
Actiuni de banca	974 —
Actiuni de creditu	241 25
London	119 40
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	77 50
" " " Temisiorene	75 50
" " " Ardeleanesci	75 —
" " " Croato-slavone	40 —
Argintu	103 10
Galbinu	— —
Napoleonu d'auru (poli)	8 80

Concursu.

Aflandu-se parochia Ponorelu din protopresbiteralu Zlatna de susa vacanta se escrie concursu pena la 24 Augustu.

Emolumentele suntu:

Tacsele stolari fipsate de comite-tulu parochialu, si jertfele obicinuite pri-nose, prescuri etc. care calculate aducu ouu venitul anualu de 432 fl. v. a. Casa parochiale nu esista.

Doritorii de a ocupă acesta parochia au sa-si asterna supleleloru instruite cu documentele reccerute de prescrisele Stat. org. la subsrisulu pāna la terminula susa prescriptu.

Câmpeni 24 Iuliu 1873.

Cu intielegerea comitetulu parochialu.
Ioanu Patili'a,
(1—3) protopopu.

Concursu.

Spre reintregirea parochiei de clasă II-a devenite vacante din comun'a Dai'a protopr. S. Sebesului se escrie amesu-rat ordinatiunei din 10 Ian. 1874 Nru cons. 2581/1873. acestu concursu pena la 15 Augustu 1874.

Emolumentele suntu:

1. Dela 170 familii căte o ferdela de cucuruzu in grauntie, si căte o dî de lucru, si
2. Venitele stolari indatinate.
Doritorii de a ocupă prementionat'a parochia, au sa-si inainteze petițiile pro-vediute cu tōte documentele reccerute de statotulu organicu scaunului protopr. gre-co-res. in S. Sebesiu pāna la termenul prescriptu.

Dai'a in 2 Iuliu 1874.

Comitetulu parochiale cu contielegerea concernintelor protopr.
(1—3)

Concursu.

Pentru ocuparea ambelor posturi invetatoresci la scóla poporale gr. or. din Turchisiv, constatatore din dōue clase ele-mentare, se deschide prin acésta concursu.

Salarele impreunale cu aceste pos-turi suntu: pentru postulu de